

Nr 244.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående täckande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen; given Stockholms slott den 9 maj 1916.

Under återopande av härvid fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed

dels föreslå riksdagen medgiva, att ett belopp av 250,476 kronor 99 öre av besparingarna å femte huvudtiteln ordinarie reservationsanslag till flottans krigsberedskap och övningar må användas som bidrag till täckande av under år 1915 förskjutna kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, ävensom för täckande i övrigt av samma kostnader å *extra stat* för år 1917 anvisa

a) under fjärde huvudtiteln

ej mindre för återbetalande till riksgäldskontoret av det den 13 januari 1915 lyftade s. k. lilla kreditivet ett anslag å kronor 15,000,000
än även ytterligare ett anslag å..... » 31,463,861
samt

b) under femte huvudtiteln ett anslag å » 9,333,000;

dels ock — med ändring av vad i propositionen angående statsverkets tillstånd och behov föreslagits beträffande upptagande bland statsverkets inkomster av särskilda inkomster för täckande av kostnader enligt § 63 regeringsformen — föreslå riksdagen att å inkomstsidan i 1917 års riksstat upptaga under rubriken »F. Tillfälliga lånemedel för täckande av kostnader enligt § 63 regeringsformen»
ett belopp av kronor 27,000,000.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj
1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med cheferna för lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen anförde föredragande departementschefen, statsrådet Vennersten följande:

Vid föredragning den 14 sistlidna januari av den till innevarande års riksdag samma dag avlåtna statsverkspropositionen omförmälde jag i sammanhang med inkomstberäkningen för år 1917, att de utgifter för neutralitetens bevarande, som under år 1915 funnits nödiga och som Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens uttalande i dess skrivelse den 29 maj 1915 förskjutit av omhänderhavande medel, uppginge enligt approximativ beräkning till sammanlagt 50,500,000 kronor. Jag yttrade vidare, att, då jag sålunda i anslutning till senaste riksdags uppfattning toge i beräkning neutralitetsutgifterna ända fram till nästföre-

gående års slut, vore det klart, att, oaktat all omsorg, beloppet icke kunnat fullt exakt angivas. Jag hade därför funnit försiktigheten bjuda att till nyssnämnda av ämbetsverken uppgivna summa lägga en säkerhetsmarginal av 2.5 miljoner kronor och sålunda höja det av dem beräknade utgiftsbeloppet till 53 miljoner kronor. Härvid hade jag utgått från den tanken, att frågan om täckande av utgifter, som under något år måst göras utanför riksstaten, i allmänhet borde ordnas i den statsreglering, som uppgjordes närmast efter det år, under vilket utgifterna gjorts. Den angivna utgiftssumman borde därför enligt min mening, i likhet med vad som skedde föregående år, helt och hållet täckas genom anslag på 1917 års riksstat. Då utgiftsbeloppet tillsvidare endast approximativt kunde anges, hade jag ansett lämpligast, att ifrågavarande anslag i statsverkspropositionen upptoges i *en* summa under särskild huvudtitel. När sedermera de särskilda förskottsbeloppen bleve till siffran kända, syntes i likhet med föregående år anslag till förskottens ersättande böra upptagas på de respektive huvudtitlarna.

I dessa förskott, fortfor jag, inginge det kreditiv på 15 miljoner kronor, som riksgäldskontoret på grund av § 63 regeringsformen och i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 13 januari 1915 utbetalat till statskontoret. Då denna summa borde återbetalas till riksgäldskontoret, hade av ersättningsanslaget ett motsvarande belopp särskilt upptagits som ersättning av kreditivet, varemot återstoden upptagits såsom ersättning för andra förskott.

Jag omförmälde härefter, att det bidrag, 1917 års preliminärt beräknade statsinkomster förmådde lämna till nu ifrågavarande neutralitetskostnader, uppginge till ett belopp av 14.7 miljoner kronor. Det hade synts mig angeläget, att åtgärder vidtoges för att höja detta bidrag, och hade jag i detta syfte igångsatt en utredning angående de nya inkomstkällor, som för sådant ändamål lämpligen skulle kunna anlitas. Denna utredning vore då ännu icke avslutad, men arbetena hade dock fortskridit så långt, att jag kunde beräkna, att ett ytterligare belopp av 11.3 miljoner kronor kunde åstadkommas. Denna siffra torde med beteckningen »nya inkomster av skattemedel» få tillsvidare upptagas å riksstatens inkomstsida under särskild huvudtitel: särskilda inkomster för täckande av kostnader enligt § 63 regeringsformen.

Sedan jag framhållit, att det sammanlagda bidrag, 1917 års statsinkomster skulle lämna för ifrågavarande ändamål, sålunda uppginge till 26 miljoner kronor, samt att det alltså återstode ett belopp av 27 miljoner kronor, föreslog jag, att den budgetmässiga täckningen av denna brist skulle åstadkommas genom upptagande i riksstaten under

nyssnämnda huvudtitel av en särskild post med beteckningen »tillfälliga lånemedel». Övriga lånemedel borde enligt mitt förslag uttryckligen betecknas som lånemedel för produktiva ändamål. Jag yttrade vidare, att jag tänkt mig, att de tillfälliga lånemedlen skulle kunna återbetalas under loppet av två år, alltså med ett belopp av 13.5 miljoner kronor om året. Då 1916 års riksstat till neutralitetskostnader lämnade ett bidrag av löpande statsinkomster till ett belopp av 25,323,063 kronor och då 1917 års riksstat av mig beräknades lämna ett motsvarande bidrag på 26 miljoner kronor, ansåg jag en belastning av 1918 och 1919 års budgeter med bidrag på 13.5 miljoner kronor vardera icke möta några finanspolitiska betänkligheter. Den föreslagna anordningen syntes nödvändig till förekommande av att här ifrågavarande stora utgift skulle i sin helhet belasta ett enda år och därtill ett sådant år, 1917, som ännu tyngdes av den extra skattebörd, värnskatten innebure. Det måste, enligt vad jag vidare framhöll, å andra sidan anses vara av synnerlig vikt, att täckningsperioden i enlighet med vad sålunda ifrågasatts begränsades till åren 1917—1919. Då nämligen även 1916 komme att i större eller mindre utsträckning belastas med särskilda utgifter för neutralitetens bevarande, måste perioden för den fullständiga täckningen av alla kostnader av detta slag ändå komma att utsträckas även till ett eller annat följande år.

Slutligen påpekade jag, att den föreslagna åtgärden i realiteten givetvis icke innebure någon *ny* upplåning. Ifrågavarande förskott hade nämligen redan bestritts av medel, som riksgäldskontoret, med tillhjälp av de under 1914 och 1915 upptagna statslån, tillhandahållit statskontoret såsom kassaförstärkning. Om förskotten budgetmässigt till dels täcktes med användning av nämnda lån, så innebure detta alltså endast en förändrad bokföring av riksgäldskontorets lånemedel. I den mån förskotten täcktes av andra statsinkomster, ägde naturligtvis en verklig återbetalning av riksgäldskontorets försträckningar till statskontoret rum.

Sedan numera definitiva uppgifter rörande beloppet av 1915 års neutralitetskostnader föreligga, anholder jag att åter få anmäla ärendet om täckandet av ifrågavarande kostnader.

I skrivelse den 1 innevarande maj har arméförvaltningen meddelat, att de utgifter för skyddandet av rikets neutralitet under år 1915, som vore av beskaffenhet att icke böra avföras å anslag av värnskattemedel eller å andra i riksstaten upptagna anslag, uppginge enligt arméförvaltningens räkenskaper för nämnda år till 46,463,860 kronor 3 öre

och sålunda med i runt tal 5,000,000 kronor överstege en av ämbetsverket den 5 januari 1916 lämnad approximativ uppgift.

Av marinförvaltningens skrivelse den 6 innevarande maj inhämtas, att enligt ämbetsverkets huvudbok för år 1915 borde utgifter för skyddande av rikets neutralitet under samma år täckas till ett belopp av 9,583,476 kronor 99 öre.

Sammanlagda beloppet av 1915 års neutralitetskostnader utgör sålunda 56,047,337 kronor 2 öre, däri inbegripna de medel, som lyftats å det s. k. lilla kreditivet.

För täckande av ifrågavarande kostnader i vad de avse sjöförsvaret torde i första hand böra användas vissa besparingar. Enligt uppgift från marinförvaltningen hava till följd av flottans tjänstgöring för neutralitetens skyddande å reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar uppkommit disponibla besparingar till belopp av 423,015 kronor 55 öre. Av sistnämnda summa anser jag, i likhet med chefen för sjöförvarsdepartementet, att en del, förslagsvis 250,476 kronor 99 öre, bör användas såsom bidrag till täckande av flottans neutralitetskostnader för år 1915. Härefter återstå att täcka för sjöförsvarets del 9,333,000 kronor och för försvaret i dess helhet 55,796,860 kronor 3 öre.

Av vad jag anført till det statsrådsprotokoll över finansärenden för den 5 innevarande maj, som finnes bilagt Kungl. Maj:ts proposition nr 238 med förslag till förordning om spirituosaaccis m. m., framgår, att jag nu ifrågasätter, att av sistnämnda belopp skall av skattemedel täckas utöver i statsverkspropositionen angivna 26,000,000 kronor ytterligare ett belopp av 2,796,860 kronor 3 öre eller sammanlagt 28,796,860 kronor 3 öre, ävensom att jag framlagt förslag, som möjliggör en sådan täckning. Med tillfälliga lånemedel skulle sålunda å 1917 års riksstat icke behöva täckas högre belopp än i statsverkspropositionen beräknats eller 27,000,000 kronor. Nyssberörda lånemedel torde, såsom jag tidigare erinrat, kunna återbetalas under loppet av två år, nämligen åren 1918 och 1919. Om mitt nämnda förslag bifalles, skulle således på 1916 och 1917 års budgeter av löpande statsinkomster täckas neutralitetskostnader till ett sammanlagt belopp av över 54 millioner eller i medeltal på vardera årets riksstat omkring 27 millioner kronor.

Då nu medel för täckande av 1915 års neutralitetskostnader böra anvisas dels under fjärde huvudtiteln med, i jämnat krontal, 46,463,861 kronor, dels ock under femte huvudtiteln med 9,333,000 kronor, synes det vara mest praktiskt att låta hela återbetalningen av det s. k. lilla kreditivet å 15,000,000 kronor verkställas medelst under fjärde huvudtiteln anvisat anslag.

Med åberopande av vad sålunda blivit anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte

dels föreslå riksdagen medgiva, att ett belopp av 250,476 kronor 99 öre av besparingarna å femte huvudtiteln's ordinarie reservationsanslag till flottans krigsberedskap och övningar må användas som bidrag till täckande av under år 1915 förskjutna kostnader, som avses i § 63 regeringsformen, ävensom för täckande i övrigt av samma kostnader å *extra stat* för år 1917 anvisa

a) under fjärde huvudtiteln

ej mindre för återbetalande till riksgäldskontoret av det den 13 januari 1915 lyftade s. k. lilla kreditivet ett anslag å kronor 15,000,000

än även ytterligare ett anslag å » 31,463,861

samt

b) under femte huvudtiteln ett anslag å » 9,333,000;

dels ock — med ändring av vad i propositionen angående statsverkets tillstånd och behov föreslagits beträffande upptagande bland statsverkets inkomster av särskilda inkomster för täckande av kostnader enligt § 63 regeringsreformen — föreslå riksdagen att å inkomstsidan i 1917 års riksstat upptaga under rubriken »F. Tillfälliga lånemedel för täckande av kostnader enligt § 63 regeringsformen» ett belopp av..... kronor 27,000,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga litt. ... vid detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Lidholm.